

Mladost v primežu vojne

Božidar Trefalt iz Kranja je v knjigi »Mladost, ki to ni bila« opisal svoje odraščanje in zorenje v podjetni in zavedni kranjski meščanski družini in trpljenje, ki ga je Trefaltovim prinesla vojna in leta po njej.

JOŽE KOŠNJEK

Zakoncema Francu in Ljudmili ali Milki Trefalt se je v nedeljo, 20. maja, leta 1928 v hiši za nekdanjim hotelom Jelen v Kranju rodil prvi sin Božidar. To ime je dobil zato, ker so za tega dečka dejali, da je »Božji dar«. Ker se je rodil v nedeljo, naj bi bil srečen. In to je ta mož, ki stopa v 91. leto, tudi bil. Za Božidarjem sta prišla na svet še v slovenski javnosti zelo znana brata Franek in Mito, oba šolana dramska igralca in kasneje športna novinarja in urednika na ljubljanskem radiu in televiziji. Starša sta bila velika oboževalca gledališča in dva sinova sta šla po njuni poti. Trefaltovi so se leta 1930 iz Kranja preselili v hišo na Primskovem.

Božidar v knjigi, ki je prvič izšla leta 2008 ob njegovi 80-letnici, letos pa je bila ponatisnjena in pretekli teden predstavljena v **Galeriji Družina** v Ljubljani, obuja spomine na vedrejši del svojega

otročstva in mladosti, ki ju je skupaj s staršema, mlajšima bratoma in številnimi znanci preživel v Kranju in nato tudi na Bledu. Oče je leta 1938 prevzel vodenje Park hotela. Knjiga ni le pripoved o avtorju in njegovih doživetjih, ampak tudi o okolju, v katerem je živel, o prijateljih in sošolcih v Kranju, na Bledu in v Ljubljani.

Temnejša plat Božidarjeve mladosti se je začela leta 1941 v Ljubljani, ko se je začela vojna in ga je začelo razjedati domotožje in samota, ki sta trajala do maja 1945, ko se je med umikanjem na Koroško za kratek čas ustavil doma. V Ljubljani je tudi Božo leta 1941 slišal vesti o uspešnih partizanskih akcijah proti Nemcem in Italijanom, pa tudi vedno pogostejše pripovedi o partizanskem nasilju in likvidacijah drugače mislečih, kar ga je prizadelo in postavilo na protirevolucionarno stran. Z veliko sreče in iznajdljivosti pa tudi pogu-

ma se je v Stari **Cerkvi** pri Kočevju izognil partizanski mobilizaciji in se pridružil četniški enoti JVvD (Jugoslovanska vojska v domovini), ki je ostala zvesta jugoslovanski vladi v izgnanstvu. V Želimljah je doživel in preživel svoj prvi in edini vojaški spopad s partizani in se v Mostah pri Ljubljani in celo v Nemčiji uril v telegrafskih veščinah. Božo je bil med tistimi, ki so upali, da se bodo zavezniki izkrcali v Istri in skupaj z Jugoslovansko vojsko v domovini udarili po Nemcih. Vendar se to ni zgodilo.

Ko je maja leta 1945 bežal na Koroško, je s šenčurskega polja zrl na Primskovo, kjer so bili njegovi. Tvegati je in jih po štirih letih znova videl. Zelo doživeto opisuje življenje v begunskem taborišču v Vetrinju, vrnitev v Jugoslavijo in dneve v taborišču v Kranju, na mestu, kjer je sedaj poslopje Zavarovalnice Triglav. Če bi izpraševalcem povedal, kdo

v resnici je in kaj je počel med vojno, ga ne bi bilo več med živimi. Povedal je lažno ime in preživel, tudi zapor in stradanje v škofovih zavodih v Šentvidu. V isti stavbi je bil istočasno zaprt tudi njegov oče. Spomin na šentviško ječo je bil tako strahovit, da se je šele leta 1996 vrnil na kraj svojega in očetovega trpljenja.

Ko se je 16. novembra leta 1949 vrnil s polletnega služenja vojaškega roka v Zemun – moral bi služiti dlje, pa se je izgovoril, da je 19 mesecev kot mobiliziranec služil v nemški vojski – je bilo njegove kalvarije konec.

Do leta 1991 je molčal o svojem otroštvu in mladosti. Bal se je, da ga bo kdo odkril in se mu maščeval. Kot v nedeljo rojeni otrok je imel spet srečo! Na svobodi se je predal družini in športu in bil med tistimi, ki so postavili na noge zmagovito zgodbo o kranjskem plavanju.

»Spomini so vedno osebna izpoved. Opisal sem jih točno tako, kot sem jih doživel, in tako skušal ohraniti verodostojnost,« je o svoji knjigi povedal Božidar Trefalt. O dogodkih, opisanih v knjigi, ni pripovedoval ne sinovoma Samu in Urošu, ne bratoma Franeku in Mitu zaradi njunih izpostavljenih služb. Le ženi Boži in deloma tudi staršema je povedal nekaj stvari, je dejal Božidar Trefalt.

Božidar Trefalt podpisuje izhode svoje knjige. V **Galeriji Družina** v Ljubljani je v pogovoru z zgodovinarjem dr. Jožetom Dežmanom predstavil njeno vsebino.